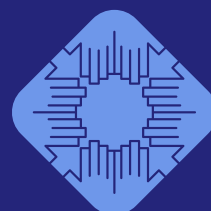

حقوق کارگران در ایران

فصلنامه ۲۹

بهار ۱۴۰۳

فهرست مطالب

۵	کلیات
۷	تداوم اعتراض بازنشستگان
۸	کارگران غیررسمی
۱۳	کارگران صنعتی
۱۵	کارگران خدمات عمومی
۱۷	مهاجران
۱۸	سرکوب
۲۱	حوادث کار
۲۳	نامه های زندان

حقوق کارگران در ایران

شماره ۲۹

بهار ۱۴۰۳

آوریل تا ژوئن ۲۰۲۴

این بیست و هشتمین خبرنامه کارگری است. خبرنامه از شماره ۱۵ به صورت فصل‌نامه منتشر می‌شود.

تمرکز خبرنامه کارگری بر روی این نکات عمده است: امنیت و سلامت در محل کار، انواع تبعیض در حوزه کارگری، مسائل مربوط به کار زنان، کودکان کار، بیکاری، تعویق و یا عدم پرداخت دستمزدها، و نیز موضوع سازماندهی و اعتراضات کارگری.

زمانه به شکل پیگیر اخبار کارگری در ایران را گزارش می‌کند، از جمله به شکل گزارش هفتگی.

فصل‌نامه‌ها و سالنامه‌های کارگری زمانه می‌کوشند یک «تصویر بزرگ» از موضوع حقوق کارگران ایران ارائه کنند. گزارش پیش‌رو رخدادها و روندهایی را در محدوده بهار ۱۴۰۳ / آوریل تا ژوئن ۲۰۲۴ در برمی‌گیرد. خبرنامه مدعی پوشش کامل همه رخدادها نیست.

در اواخر زمستان ۱۴۰۲ ما [ششمین خبرنامه سالانه زمانه](#) را منتشر کردیم. موضوع آخرین گزارش ویژه ما [سوخت‌بران بلوچ](#) بود.

تمامی خبرنامه‌ها و ویژه‌نامه‌ها را می‌توانید از [صفحه حقوق کارگران زمانه](#) دریافت کنید.

این آخرین گاهنامه کارگری زمانه به روال کنونی آن است. خبرها بسیارند و تا در یک گاهنامه (فصل‌نامه یا سالنامه) گنجانده شوند، کهنه شده‌اند. رخدادهای خبرساز را مثل همیشه در سایت زمانه دنبال خواهیم کرد. گزارش‌های ویژه جای گاهنامه‌ها را خواهند گرفت. در گزارش‌های ویژه توجه به موضوع، روند و مسئله‌ای ویژه در پهنه‌ی امور کارگری خواهد بود.

در ایران ماشین اعدام همچنان بیرحمانه جان انسان‌ها را می‌گیرد. سازمان‌های ناظر بر وضعیت حقوق بشر در ایران از افزایش کم سابقه اعدام از آغاز سال ۱۴۰۳ خبر داده‌اند. بیشتر اعدامیان افرادی هستند که در ارتباط با جرایم مواد مخدر یا قتل محاکمه و به اعدام محکوم شده‌اند.

در چنین وضعیتی، ابراهیم رئیسی، رئیس دولت سیزدهم و از اعضای هیئت مرگ کشتار زندانیان سیاسی در دهه ۶۰ و وزیر امور خارجه او به دلیل سقوط بالگرد کشته شدند. حکومت ایران ناچار شد انتخابات زودرس ریاست جمهوری برگزار کند. شش نامزد تایید صلاحیت شده در این انتخابات همگی وعده‌های غیرقابل اجرایی درباره کار و معیشت کارگران دادند. ترکیب مجلس شورای اسلامی نیز تغییر کرده است. این دو اما بعید است تأثیری مثبت بر وضعیت کارگرانی که زیر فشار سرکوب دستمزد و استثمار حیاتشان به خطر افتاده است، داشته باشند.

سال جاری برای کارگران با سرکوب مزدی آغاز شد. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی مصوبه شورای عالی کار درباره حداقل دستمزد را بدون توافق با اعضای «کارگری» این شورا ابلاغ کرد. اعضای کارگری این شورا که از تشکل‌های کارگری حکومتی هستند خواستار افزایش دستمزد به ۱۵ میلیون تومان بودند، در یک کارزار آنلاین خواستار استیضاح وزیر کار شدند. بیش از ۶۵ هزار تن این درخواست را امضا کردند. با تغییر ترکیب مجلس نمایندگان شورای اسلامی استیضاح وزیر کار بلا تکلیف مانده است. مرگ ابراهیم رئیسی رئیس دولت نیز لایحه دولت برای اصلاح قانون کار را به آینده موکول کرد.

افزایش اندک دستمزد در آغاز سال با رشد نرخ تورم در فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۳ بی‌اثر شد. مرکز آمار ایران به عنوان یکی از نهادهای رسمی مرجع شاخص‌های اقتصادی، نرخ رسمی تورم در دو ماه آغاز سال را به ترتیب ۳۰/۹ و ۳۱ درصد اعلام کرد. تورم مواد خوراکی و آشامیدنی برای فروردین ۲۳/۸ درصد و برای اردیبهشت ۲۲/۸ درصد گزارش شد. میانگین قیمت کالای غیر خوراکی نیز طی فروردین و اردیبهشت به ترتیب ۳۴/۸ و ۳۵/۵ درصد برآورد شد.

دولت با اعلام این شاخص‌ها مدعی کاهش نرخ رسمی تورم نسبت به ماه‌های قبل شد. برای شهروندان اما این کاهش ملموس نبود. قیمت مواد غذایی پروتئینی بیش از ۶۰ درصد افزایش یافت. همچنین شاخص میانگین قیمت نرخ حمل و نقل عمومی بزرگتر از ۵۳ درصد گزارش شد.^۱

تنش منطقه‌ای، به ویژه درگیری ایران و اسرائیل در فروردین ۱۴۰۳ نرخ برابری ریال در برابر دلار و دیگر ارزهای خارجی را کاهش داد. سیاست بانک مرکزی و دولت جمهوری اسلامی ایران «آزادسازی» نرخ دلار و ارزهای خارجی است. دولت در قانون بودجه فهرست کالاهای مشمول دریافت ارز تخصیصی را محدود کرد. همزمان با این وضعیت، صنایع تولیدی در ایران برای واردات مواد اولیه با مشکل روبرو شدند. کمبود مواد اولیه و کاهش تقاضا در بازار در ماه‌های پایانی سال ۱۴۰۲ موجب افزایش اخراج کارگران شده بود. در آغاز سال ۱۴۰۳ نیز به نظر می‌رسد این وضعیت تداوم یافته باشد، چرا که رسانه‌های داخلی ایران چند مرتبه اخراج کارگران را گزارش کردند.

به رغم این وضعیت، مرکز آمار ایران مدعی کاهش نرخ بیکاری در پایان سال شد. نرخ رسمی بیکاری در ایران ۸/۶ درصد گزارش شد. نرخ بیکاری زنان همچنان ۱۵ درصد بود. نرخ مشارکت اقتصادی آنها نیز ۱۴/۲ درصد در برابر ۶۳/۸ سال تنها ۲۶ میلیون و ۶۳۰ هزار نفر شاغل بودند. مرکز آمار شمار بیکاران را حدود دو میلیون و ۱۰۰ هزار نفر اعلام کرد.

۱ شاخص قیمت مصرف کننده، اردیبهشت ۱۴۰۳، مرکز آمار ایران

بیکاران طی سال‌های اخیر از یافتن شغل ناامید و بخشی از آنها از ایران به کشورهای همسایه مهاجرت کرده‌اند. اگرچه حکومت آمار مشخصی از مهاجرت کارگران منتشر نمی‌کند، اما فعالان کارگری و صاحبان بنگاه‌های خدماتی و تولیدی نسبت به افزایش مهاجرت کارگران ماهر هشدار داده‌اند.

حکومت از ایجاد شغل جدید ناتوان است. تداوم تحریم‌ها سرمایه‌گذاری در بخش تولید را دشوار کرده است. دولت به همین بهانه مانع واقعی شدن دستمزد کارگران و حقوق بازنشستگان می‌شود و همزمان برای تغییر قوانین کار و تأمین اجتماعی به نفع کارفرمایان برنامه‌ریزی می‌کند.

با گذشت سه ماه از سال ۱۴۰۳ افزایش حقوق بازنشستگان تأمین اجتماعی بر اساس قانون بودجه عملی نشد. در قانون بودجه دولت مکلف شده است با افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده، حقوق بازنشستگان تأمین اجتماعی را طی سه سال، علاوه بر افزایش معمول سالانه، ۹۰ درصد افزایش دهد. میزان افزایش برای سال نخست این برنامه ۴۰ درصد است؛ دولت اما حقوق بازنشستگان تأمین اجتماعی را ۲۲ تا ۳۵ درصد افزایش داد. طبق این مصوبه حقوق بازنشستگان تأمین اجتماعی دارای فرزند حدود ۱۰ میلیون تومان خواهد بود که معادل یک سوم خط فقر محاسبه شده از سوی کارشناسان غیردولتی است.^۲

تداوم اعتراض بازنشستگان

بازنشستگان تحت پوشش صندوق‌های تأمین اجتماعی، لشکری و کشوری، مخابرات و حمایت از کارکنان و بازنشستگی فولاد در نخستین فصل ۱۴۰۳ چندین مرتبه در اعتراض به وضعیت معیشتی خود تجمع کردند.

دولت تا به حال اعتراضات مستمر بازنشستگان را که از دی ۱۴۰۱ آغاز شده، نادیده گرفته است و به بهانه کمبود منابع ملی با افزایش حقوق آنها مخالفت می‌کند. صندوق بازنشستگی تأمین اجتماعی به عنوان بزرگترین صندوق عمومی بیش از سایر صندوق‌ها تحت تاثیر سیاست‌های دولت قرار دارد. بدهی دولت به سازمان تأمین تا ۸۰۰ هزار میلیارد تومان برآورد می‌شود.^۳

مجلس شورای اسلامی بند دو ماده الحاقی ۲۹ برنامه هفتم توسعه را حذف کرد. پس از حذف این بند از برنامه توسعه که دولت را به تسویه بدهی به سازمان تأمین اجتماعی مکلف می‌کرد، دولت موظف شد سالانه تنها ۱۰ درصد از بدهی‌اش را پرداخت کند. پرداخت نکردن بدهی دولت به تأمین اجتماعی این سازمان را با بحران مالی مواجه کرده است.^۴

بازنشستگان صندوق کشوری و لشکری و صندوق حمایت از کارکنان و بازنشستگی فولاد نیز دو گروه دیگر بودند که چند مرتبه با حضور در خیابان خواستار بهبود وضعیت معیشتی خود شدند.

حداقل یک مرتبه دولت به بازنشستگان معترض در تهران یورش برد. چند تن از بازنشستگان، از جمله اسماعیل گرامی در جریان این تجمع بازداشت شد.^۵

۳ [اطلاعات](#)، ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۳
۴ همان.
۵ [زمانه](#)، ۱۶ اردیبهشت ۱۴۰۳

کارگران غیررسمی

در ایران بر اساس آمار نهادهای حکومتی بخش بزرگی از جمعیت شاغلان «غیررسمی» هستند. کارگران غیررسمی به گروهی از شاغلان گفته می‌شود که بدون قرارداد، بیمه و مزایای شغلی چون مرخصی سالانه، مرخصی استعلاجی و... در کارگاه‌های کوچک خارج از شمول قانون کار، کارگاه‌های خانگی و خانوادگی و یا مشاغل خدماتی از جمله امور دفتری و منشی‌گری با دستمزد کمتر از رقم مصوب کار می‌کنند.

کولبران و سوخت‌بران: آماج قتل‌های حکومتی

دستفروشان، کولبران، سوخت‌بران، بخش بزرگی از نیروی شاغل در بخش کشاورزی از دیگر شاغلان بخش غیر رسمی هستند که در معرض حوادث مرگبار یا خشونت نهادهای حکومتی قرار دارند.

گزارش نهادهای حقوق بشری که به صورت ویژه وضعیت سوخت‌بران و کولبران را رصد می‌کند بیانگر افزایش خشونت علیه این دو گروه از کارگران غیر رسمی است. در سال ۱۴۰۲ دستکم ۳۶۶ سوخت‌بر در حین سوخت‌بری بر اثر تصادف، آتش‌سوزی یا تیراندازی مأموران دولتی جانشان را از دست دادند.^۶ تنها در ده روز نخست سال ۱۴۰۳، ۲۵ سوخت‌بر جانشان را از دست دادند و ۱۸ تن نیز مجروح شدند.^۷

جمعیت سوخت‌بران در بلوچستان حدود ۱۰۰ هزار نفر برآورد می‌شود. رانندگان خودروهای حامل سوخت آسیب‌پذیرترین حلقه زنجیره سوخت‌بری هستند.

کولبران در مرزهای غربی ایران، به ویژه در سه استان کردستان، کرمانشاه و آذربایجان غربی سرنوشتی مشابه سوخت‌بران دارند. توافق سه جانبه دولت ایران، عراق و اقلیم کردستان عراق برای کنترل مرزها شرایط را برای کولبران مرگبارتر کرده است.

از آغاز سال ۱۴۰۳ شمار کولبرانی که هدف تیراندازی مأموران مرزبانی قرار گرفتند، افزایش چشمگیری یافت. کولبر نیوز که به صورت ویژه اخبار مربوط به کولبران را پوشش می‌دهد گزارش کرد تنها تا ۱۰ خرداد ۱۴۰۳ دستکم ۱۷ کولبر در نواحی مرزی کردستان جانشان را از دست دادند. تیراندازی مأموران دولتی علت مرگ ۱۲ کولبر بود.

جدول شماره یک: کولبران و سوخت‌برانی که از آغاز سال ۱۴۰۳ تا ۲۰ خرداد مصدوم یا کشته شدند

گروه	مرگ	مصدومیت
سوخت‌بر	۱۰۳	۷۲
کولبر	۱۸	۶۱

۴ اردیبهشت، مأموران نظامی به محل انبار سوخت‌بران در میناب یورش بردند.^۸ در همان روز گروهی از شهروندان در بندرعباس مقابل فرمانداری تجمع کردند و با شعار «پلیس قاتل نمی‌خوایم، نمی‌خوایم» به قتل و مجروح کردن دو سوخت‌بر به دست مأموران پلیس اعتراض کردند.^۹

۸ خرداد، مأموران مرزبانی به گروهی از سوخت‌بران شلیک کردند که در نتیجه آن دستکم چهار

۶ زمانه، ۱۶ خرداد ۱۴۰۳

۷ حال و ش، ۱۱ فروردین ۱۴۰۳

۸ کولبر نیوز، ۴ اردیبهشت ۱۴۰۳

۹ کولبر نیوز، ۴ اردیبهشت ۱۴۰۳

سوخت بر کشته شدند و هشت کولبر دیگر مصدوم. چهار تن از سوخت‌بران مصدوم به دست مأموران نظامی بازداشت شدند.^{۱۰}

دست‌کم پنج تن از سوخت‌برانی که در سه ماه بهار جانشان را از دست دادند، کودک بودند. فقر شدید در بلوچستان سبب ترک تحصیل کودکان و روی آوردن اجباری آنها به سوخت‌بری شده است. در کردستان نیز یک کودک کولبر بر اثر تیراندازی مأموران مرزبانی بینایی خود را از دست داد.

منطقه بلوچستان شامل بخش بزرگی از استان سیستان و بلوچستان، و بخش‌هایی از استان‌های هرمزگان و کرمان بالاترین نرخ فقر و کم‌ترین نرخ امید به زندگی را دارد. در این منطقه، سیاست حکومت برای اشتغال‌آفرینی و آنچه که «محرومیت‌زدایی» خوانده می‌شود، نظامی و امنیتی کردن بازار کار به واسطه بنیادهای حکومتی و نهادهای نظامی چون سپاه پاسداران، بنیاد برکت، بنیاد مستضعفان و آستان قدس رضوی است.

جزئیات گزارش مرکز آمار از جمعیت شاغل در سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد سیستان و بلوچستان و کرمانشاه با ثبت نرخ بیکاری بزرگتر از ۱۲ درصد در سال ۱۴۰۲، بیشترین جمعیت بیکار مطابق با معیارهای دولت را داشتند. در سیستان و بلوچستان نرخ اشتغال ۳۰/۹ درصد گزارش شد. در کرمانشاه این شاخص ۳۶/۷ درصد و در کردستان ۳۸/۴ درصد بود. تنها آذربایجان غربی به عنوان یکی از استان‌هایی که کولبری در بخش‌هایی از آن یک شغل محسوب می‌شود، نرخ اشتغال بزرگتر از ۴۰ درصد بود.^{۱۱}

جدول شماره دو: شاخص‌های بیکاری و اشتغال در برخی استان‌های محروم در سال ۱۴۰۲

استان / شاخص	سیستان و بلوچستان	کردستان	کرمانشاه	آذربایجان غربی
نرخ بیکاری	۱۲/۴	۱۰/۷	۱۲/۲	۶/۷
نرخ اشتغال	۳۰/۹	۳۸/۷	۳۶/۷	۴۰/۵
اشتغال صنعتی	۳۶/۵	۲۷/۷	۲۳/۷	۲۴/۳
اشتغال کشاورزی	۱۳/۷	۲۰/۶	۲۳/۴	۲۶/۶

دستفروشان: در معرض خشونت مستمر

نرخ دستفروشی در ایران پس از کرونا افزایش یافته است. رسانه‌های داخلی ایران با استناد به نتایج پژوهش دانشجویان جامعه‌شناسی گزارش کرده‌اند که «میزان زنان دستفروش بعد از همه‌گیری کرونا به دلیل مشکلات معیشتی تقریباً بیش از دو برابر افزایش پیدا کرده است».^{۱۲}

نتایج یک پژوهش دیگر که به سفارش شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل تهران انجام شد نشان می‌دهد: «اغلب دستفروشان را مهاجران جویای کار تشکیل می‌دهند که از روستاها و شهرهای کوچک و بزرگ کشور به تهران آمده‌اند. نکته قابل توجه دیگر، تحصیلات نسبتاً بالای این افراد است، به طوری که نزدیک به ۶۹ درصد آنان دارای مدرک تحصیلی دیپلم و بالاتر هستند.» این پژوهش علت اصلی دستفروشی را «نداشتن سرمایه کافی و عدم یافتن شغل در بخش رسمی» برشمرده است. بر اساس یافته‌های یک پژوهش دیگر اکثر زنان دستفروش در مترو ۲۴ تا ۳۵ سال سن دارند.^{۱۳}

۱۰ زمانه، ۱۰ خرداد ۱۴۰۳
 ۱۱ آکو نیوز، ۱۷ خرداد ۱۴۰۳
 ۱۲ عصر ایران، ۱۸ خرداد ۱۴۰۳
 ۱۳ همشهری، ۲۲ فروردین ۱۴۰۳

مدیرعامل شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل شهر تهران که با مجوز شهرداری تهران مانع فعالیت دستفروشان در پایتخت و مسئول انتقال آنها به مراکز معین است، در فروردین ۱۴۰۳ شمار دستفروشان در تهران را ۲۰ هزار نفر اعلام کرد.^{۱۴} او گفت که دستفروشان به ۶۰ مرکز تعیین شده منتقل می‌شوند و برای آنها تا حد پنج هزار نفر مجوز صادر می‌شود. الزام دستفروشان به دریافت مجوز رسمی از درگاه ملی صدور مجوزها با هدف رسمیت بخشیدن به دستفروشی، بازنشاسی آن به عنوان یک شغل و دریافت مالیات از دستفروشان اجرا می‌شود. مطابق این برنامه دستفروشان اجازه خواهند داشت تنها در مکان‌های تعیین شده فعالیت کنند.

همزمان با اجرای این برنامه، مدیران شهری در مناطق مختلف از تداوم آنچه که «ساماندهی دستفروشان» می‌خوانند، با هدف ممنوعیت دستفروشی در مسیرهای پرتردد خبر دادند.

در تبریز دستفروشان در اعتراض به خشونت مأموران شهرداری که به آنها اسپری فلفل زده بودند، مقابل ساختمان شهرداری تجمع کردند.^{۱۵} مأموران سد معبر شهرداری گرگان نیز یک با خشونت مانع فعالیت یک دستفروش شدند.^{۱۶} معاون خدمات شهری شهرداری گرگان در واکنش به این واقعه، «اشغال پیاده‌روها با هدف امرار معاش» را «خلاف قانون» دانست و گفت: «شهرداری با انجام تدابیری، نظیر ساماندهی دستفروشان و قرار دادن زمینی در محور آق‌قلا برای وانت‌بارها و شب‌بازارها شرایط را برای فعالیت قانونی دستفروشان فراهم کرده است.»^{۱۷} در بوشهر شهردار این شهر دستفروشان را «عامل ایجاد مزاحمت برای کسبه و شهروندان» برشمرد و گفت که دستفروشان به نوار ساحلی این شهر منتقل می‌شوند. او اذعان کرد که شمار دستفروشان متأثر از بحران معیشتی افزایش یافته است.^{۱۸} مدیرکل پیشگیری و رفع سد معبر شهرداری کرمانشاه نیز دستفروشان را «متخلف» خواند و گفت که شهرداری طرح «پاکسازی معابر» را آغاز کرده است. بر اساس این طرح فعالیت دستفروشان در معابر پرتردد این شهر تا قبل از ساعت ۱۷ ممنوع شد.^{۱۹} در تنکابن نیز شهردار از «برخورد نرم» با دستفروشان خبر داد. او گفت که امکان فعالیت آنها در در فضای شهری میسر نیست و به همین دلیل دستفروشان به بازار ماهی فروشان منتقل خواهند شد.^{۲۰} دستفروشان بازار سی متری اهواز هم مشمول طرح سراسری جمع‌آوری دستفروشان شدند. معاون خدمات شهری شهرداری اهواز بساط دستفروشان را عامل اختلال در رفت و آمد خواند و گفت برنامه شهرداری جمع‌آوری و انتقال آنها به خارج از شهر است، چرا که در داخل شهر فضای کافی وجود ندارد.^{۲۱}

کارگران ساختمانی: قربانیان اصلی حوادث کار

کارگران ساختمانی قربانیان اصلی حوادث کار در ایران هستند. نزدیک به ۵۰ درصد حوادث کار منجر به مرگ در بخش ساختمان رخ می‌دهند. بسیاری از کارگران ساختمانی که به صورت روزمزد و بدون قرارداد کار می‌کنند، بیمه نیستند. کارگران ساختمانی امیدوار بودند با اصلاح قانون بیمه، برخورداری آنها از بیمه تأمین اجتماعی تسهیل شود. مجلس شورای اسلامی اما خواسته کارگران را نادیده گرفت. میکائیل صادقی، عضو هیئت مدیره کانون عالی انجمن صنفی کارگران ساختمانی با انتقاد از مجلس شورای اسلامی گفت که نمایندگان «طرح مطلوب و پیشنهادی تشکل‌های کارگری را از اساس تغییر دادند». تشکل‌های کارگری پیشنهاد کرده بودند کارفرمایان یک تا چهار درصد حداقل دستمزد

۱۴	اقتصاد آنلاین ، ۱۴ فروردین ۱۴۰۳؛ انتخاب فروردین ۱۴۰۳
۱۵	زمانه ، ۱۶ اردیبهشت ۱۴۰۳
۱۶	فرارو ، ۲۲ فروردین ۱۴۰۲
۱۷	شرق ، ۱۲ فروردین ۱۴۰۳
۱۸	خلیج فارس ، ۶ خرداد ۱۴۰۲
۱۹	ایسنا ، ۰۲ خرداد ۱۴۰۳
۲۰	ایرنا ، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۳
۲۱	خوز نیوز ، ۶۱ خرداد ۱۴۰۳

کارگران را در تناسب با مساحت ساختمان به عنوان حق بیمه پرداخت کنند. مجلس این پیشنهاد را نپذیرفت.^{۲۲}

مسئولان دولتی شمار کارگران ساختمانی بیمه شده را ۷۰۰ هزار نفر اعلام کردند.^{۲۳} اکبر شوکت، دبیر کانون کارگران ساختمانی اما گفت بیمه ۳۰۰ هزار تا ۴۰۰ هزار کارگر ساختمانی از آغاز به کار دولت سیزدهم قطع شده است.^{۲۴}

عباس شیری، بازرس کانون کارگران ساختمانی هم ادعای دولت درباره بیمه کارگران ساختمانی را کذب خواند و گفت که بازرسان سازمان تأمین اجتماعی سالانه فقط دو بار از کارگاه‌های ساختمانی بازدید می‌کنند و «برای اینکه پورسانت بیشتری بگیرند به راحتی کارگران ساختمانی را غیرواقعی می‌خوانند».^{۲۵} به گفته شیری اگر هنگام مراجعه بازرسان کارگری در محل کار نباشد، نام او از لیست بیمه حذف می‌شود.

شمار زیادی از کارگران ساختمانی به دلیل رکود در بخش ساختمان‌سازی بیکار شده‌اند و چون بیمه بیکاری ندارند برای تأمین معیشت به مشاغل دیگری روی آورده‌اند. در رابطه با این موضوع، سعید محمدی، عضو هیئت مدیره انجمن صنفی کارگران ساختمانی بانه گفت که کارگران ساختمانی به دلیل بیکاری به مهاجرت اجباری به اقلیم کردستان روی آورده‌اند.^{۲۶} رسول گرگیچ، فعال کارگری در بخش ساختمان هم رکورد منجر به بیکاری در صنعت ساختمان‌سازی را تایید کرد.^{۲۷}

اقتصاد گیگ: سود شرکت‌ها از رنج طولانی رانندگان

بخش نسبتاً بزرگی از اشتغال غیررسمی به شرکت‌های استارت‌آپی مربوط می‌شود. در میان این شرکت‌ها، اسنپ و تپسی که خدمات حمل مسافر، کالا و غذا را انجام می‌دهند، سهم بزرگتری دارند. شاغلان این بخش بدون قرارداد تنها به صورت کارمزدی کار می‌کنند. بخشی از حق الزحمه / کرایه آنها به صاحبان شرکت تعلق داد. برآورد غیررسمی سود و زیان شرکت اسنپ نشان می‌دهد نزدیک به پنج هزار میلیارد تومان از دریافت حق الزحمه درآمد داشته است.^{۲۸}

رانندگان اسنپ و تپسی در هفته سوم فروردین در اعتراض به نرخ کرایه کم و حق کمیسیون کارفرما اعتصاب کردند.^{۲۹} اعتصاب رانندگان حداقل تا ۱۸ فروردین ادامه داشت.

در ایران بیش از دو میلیون نفر در شرکت‌های اسنپ، اسنپ فود و تپسی کار می‌کنند.

کارگران فصلی کشاورزی: کار طاقت‌فرسا و بدون بیمه زنان

کارگران کشاورزی بیشترین نرخ اشتغال غیر رسمی را دارند. بخشی از این کارگران در مزارع خانوادگی بدون مزد کار می‌کنند و بخش بزرگتری به عنوان کارگر فصلی تنها در زمان کاشت و برداشت. بسیاری از این کارگران بیمه نیستند و دستمزدی کمتر از مصوب شورای عالی کار دریافت می‌کنند.

در سه ماه بهار حداقل دو حادثه مرگبار برای کارگران فصلی کشاورزی گزارش شد. در یک حادثه هفت

۲۲ فرارو، ۱ خرداد ۱۴۰۳

۲۳ ایرنا، ۱۵ اردیبهشت ۱۴۰۳

۲۴ عصر ایران، ۳ اردیبهشت ۱۴۰۳

۲۵ توسعه ایرانی، ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۲

۲۶ شفقنا، ۸ خرداد ۱۴۰۳

۲۷ توسعه ایرانی، ۱۲ خرداد ۱۴۰۳

۲۸ مهر، ۲۸ فروردین ۱۴۰۳

۲۹ یازتاب، ۲۲ فروردین ۱۴۰۳

کارگر زن کشاورزی دزفول به دلیل واژگونی وانتی که آنها را به محل کار می‌برد، مصدوم و به بیمارستان منتقل شدند.^{۳۰} در یک حادثه دیگر ۱۷ کارگر فصلی در استان کردستان در مسیر رفتن به محل کار تصادف کردند و مصدوم شدند. یک کارگر نیز به همین دلیل جاننش را از دست داد.^{۳۱} در ده‌دهشت نیز خودرو حامل کارگران کشاورزی تصادف کرد. در این حادثه دو کارگر زن جان باختند و سه کارگر دیگر مصدوم شدند.^{۳۲}

زنان بخش بزرگی از کارگران فصلی کشاورزی هستند. برخی از آنها برای ساعت طولانی کار در گرما روزانه ۲۰۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرند و بیمه نیستند. انتقال کارگران فصلی کشاورزی به مزارع با خودروهای ناایمن صورت می‌گیرد.^{۳۳}

در ترکمن صحرا در استان گلستان، کارگران فصلی نخودکار با دستمزد بسیار نازل استثمرار می‌شوند. کارگران زن نخودکار می‌گویند برای یک روز کار ۱۵۰ هزار تومان دستمزد به آنها پرداخت می‌شود.^{۳۴} کارگران شالیکاری‌ها در استان‌های گیلان و مازندران نیز وضعیتی مشابه دارند.

دولت با پرداخت وام بانکی به دنبال گسترش مشاغل خانگی/ خانوادگی کوچک در بخش کشاورزی و دامپروری است. با افزایش این گروه از مشاغل «خویش فرما»، شمار بیشتری از کارگران بخش کشاورزی مجبور به کار بدون بیمه شده‌اند.

زمانه، ۱۶ خرداد ۱۴۰۳	۳۰
زمانه، ۱۷ خرداد ۱۴۰۳	۳۱
زمانه، ۱۰ خرداد ۱۴۰۳	۳۲
اعتماد، ۲۶ خرداد ۱۴۰۳	۳۳
هیرکانی، ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۳	۳۴

کارگران صنعتی

کاهش تقاضا، افزایش نرخ ارز و به تبع آن افزایش قیمت تمام شده مواد اولیه، بخشی از صنایع تولیدی را با کاهش فروش و رکود در تولید روبرو کرده است.

صاحبان صنایع همانند فصل‌های قبل برای جبران کاهش سود، کارگران بیشتری را اخراج می‌کنند. آمار دقیقی از کارگرانی که در سه ماه بهار اخراج شدند، منتشر نشده است، اما رسانه‌های داخلی ایران اخراج نزدیک به ۸۰۰ کارگر را طی سه ماه گزارش کردند. اخبار منتشر شده در رسانه‌ها تنها کارگرانی را در برمی‌گیرد که در کارگاه‌های بزرگ کار می‌کنند و اخراج می‌شوند، در حالی که بسیاری از کارگران بیکار شده در کارگاه‌های خارج از شمول قانون کار شاغل هستند.

تأخیر در پرداخت دستمزد یکی دیگر از تمهیدات کارفرمایان برای جبران کاهش سود ناشی از کاهش تقاضا است.

علاوه بر این، کارفرمایان در برخی واحدهای صنعتی و تولیدی مصوبه افزایش دستمزد شورای عالی کار را اجرا نکردند و یا کارگران را به اضافه‌کاری بدون مزد مجبور کردند.

کارگران که اجازه تشکیل تشکل کارگری مستقل ندارند و حکومت در بسیاری از واحدهای تولیدی آنها را به تشکیل شورای اسلامی کار مجبور می‌کند، به دلیل احتمال اخراج در صورت اعتراض، کمتر قادر به سازماندهی اعتراضات گسترده در برابر کارفرمایان تحت حمایت حکومت هستند. در چنین شرایطی سازماندهی اعتراض گسترده از سوی کارگران برای مقابله با سرکوب مزدی، استثمار و وضعیت شغلی ناامن دشوارتر شده است.

علیرغم این، کارگران پروژه‌های نفت و گاز که به واسطه پیمانکاران نیروی انسانی و مقاطعه‌کاران استثمار می‌شوند، در اعتراض به وضعیت خود در چند پالایشگاه، پروژه نفت و گاز و پتروشیمی دست به اعتصاب زدند. به گفته کارگران پروژه‌های، کارفرمایان مصوبه شورای عالی کار درباره حداقل دستمزد را اجرا نکردند. کارگران پیمانی خواستار افزایش حداقل ۴۵ درصدی دستمزد، کاهش روزه‌های کاری و بهبود وضعیت بهداشتی و رفاهی خوابگاه‌ها هستند.

کارکنان رسمی نفت و گاز هم همانند سال‌های قبل در اعتراض به افزایش مالیات بر حقوق و تعیین سقف حقوق چند مرتبه تحصن کردند. علاوه بر این در چند واحد صنعتی نیز تأخیر در پرداخت دستمزد، بیکاری‌سازی، تبعیض مزدی، قراردادهای موقت و اجرا نشدن طبقه‌بندی موجب اعتراض کارگران شد.

جدول شماره سه : بخشی از اعتراضات کارگران صنعتی در بهار ۱۴۰۳

گروه معترض	محل اعتراض	مطالبه	شکل اعتراض
کارگران پروژه‌های ^{۳۵}	عسلویه گچساران شرکت ملی حفاری میدان نفتی یادآوران	پرداخت دستمزد معوقه حذف شرکت‌های پیمانکاری کاهش روزه‌های کاری افزایش دستمزد	اعتصاب در محل کار

اعتصاب در محل کار تجمع در مقابل نهادهای دولتی	حذف سقف حقوق کاهش مالیات بر حقوق	نفت فلات قاره شرکت ملی حفاری نفت قاره لاوان	کارکنان رسمی نفت ^{۳۶}
اعتصاب در محل کار	پرداخت دستمزد معوقه تغییر قرارداد	پتروشیمی اصفهان	پتروشیمی اصفهان ^{۳۷}
تجمع / اعتصاب	پرداخت دستمزد معوقه	چابهار	پتروشیمی چابهار
تجمع / اعتصاب	پرداخت دستمزد معوقه	چابهار	پتروشیمی نگین مکران ^{۳۸}
اعتصاب به مدت دو هفته	حذف پیمانکاران افزایش دستمزد رتبه‌بندی	شوشتر	کاغذسازی پارس شوشتر ^{۳۹}
اعتصاب در محل کار	افزایش دستمزد بازگشت به کار کارگران اخراجی	شوش	فولادپارس هفت‌تپه ^{۴۰}
اعتصاب در محل کار	توقف واگذاری سهام	بافق	سنگ آهن بافق ^{۴۱}
اعتصاب	افزایش دستمزد	فیروزآباد	کربنات سدیم کاوه ^{۴۲}
تحصن مقابل کارخانه	بازگشت به کار کارگران اخراجی	اهواز	گروه ملی فولاد ^{۴۳}
تحصن	پرداخت دستمزد معوقه تغییر قرارداد	شوش	فصلی نیشکر میان‌آب ^{۴۴}
تحصن	بازگشت به کار کارگران اخراجی	اهواز	سیمان خوزستان ^{۴۵}
اعتصاب	افزایش نرخ کرایه	ارومیه	رانندگان سیمان ارومیه ^{۴۶}

- ۳۶ اتحادیه آزاد کارگران، ۱۳ خرداد ۱۴۰۳
- ۳۷ کمیته هماهنگی برای ایجاد تشکل‌های کارگری، ۲۲ خرداد ۱۴۰۳
- ۳۸ حال وش، ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۳
- ۳۹ کمیته هماهنگی برای ایجاد تشکل‌های کارگری، ۱۱ خرداد ۱۴۰۳
- ۴۰ اتحادیه آزاد کارگران، ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۳
- ۴۱ زمانه، ۳۰ فروردین ۱۴۰۳
- ۴۲ اتحادیه آزاد کارگران، ۲۲ خرداد ۱۴۰۳
- ۴۳ صدای مستقل کارگران فولاد، ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۳
- ۴۴ ایلنا، ۲ اردیبهشت ۱۴۰۳
- ۴۵ اتحادیه آزاد کارگران، ۱۸ فروردین ۱۴۰۳
- ۴۶ زمانه، ۱۱ خرداد ۱۴۰۳

کارگران خدمات عمومی

پرستاران

وضعیت پرستاران را همچنان این طور می‌توان توصیف کرد: فشار کار طولانی و دستمزد اندک. وعده دولت برای استخدام پرستاران غیر واقعی بود. افزایش دستمزد پرستاران هم اجرا نشد.

ایران با کمبود پرستار روبرو است و به گفته مسئولان خانه پرستار و سازمان نظام پرستاری مهاجرت پرستاران افزایش یافته است.

بسیاری از پرستاران با قراردادهای موقت سه ماهه استخدام می‌شوند. به دلیل کمبود نیروی کار در بیمارستان‌های دولتی، پرستاران به اضافه کار در برابر دستمزد کم مجبور می‌شود. گروهی از پرستاران در بیمارستان‌های مختلف از ماه‌های پایانی سال ۱۴۰۲ به صورت جمعی از پذیرش کار اجباری سر باز زدند.^{۴۷}

معاون وزیر بهداشت و درمان وعده کرد حق اضافه‌کاری پرستاران بیمارستان‌های دولتی افزایش یابد. یک نماینده مجلس اما گفت دولت توان افزایش دستمزد پرستاران را ندارد.^{۴۸}

در سه ماه بهار پرستاران در شهرهای شیراز^{۴۹}، فسا^{۵۰}، باغملک، اهواز^{۵۱} و چند شهر استان مازندران در اعتراض به وضعیت خود تجمع کردند. خواسته‌های عمده آنان از این قرارند:

- تبدیل قراردادهای کوتاه مدت به قرارداد دائمی و مستقیم با وزارت بهداشت و درمان
- افزایش حقوق و کاهش ساعت کار
- رفع تبعیض مزدی
- اجرای درست نظام تعرفه‌بندی خدمات درمان

کارگران شهرداری

مهمترین مطالبه کارگران شهرداری در شهرهای مختلف تأخیر طولانی در پرداخت دستمزد است. کارگران شهرداری اغلب به واسطه شرکت‌های پیمانکاری با دستمزد کم استنثار می‌شوند. در برخی مناطق دستمزد معوقه کارگران از یک سال نیز فراتر رفته است.

مدیران شهرداری‌ها کاهش درآمد و کمبود بودجه دولتی اختصاص یافته را عامل اصلی تأخیر در پرداخت دستمزدها اعلام می‌کنند. در شهرداری سی‌سخت کارگران همچنان از هشت تا ۰۳ ماه معوقه مزدی طلب دارند. کارگران شهرداری یاسوج، بندرعباس، دزفول و کوت عبدالله نیز وضعیتی مشابه داشتند.^{۵۲}

در زاهدان کارگران شهرداری در اعتراض به تأخیر در پرداخت دستمزدهایشان برای چند روز پیاپی اعتصاب کردند.

عصر ایران، ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۳ ۴۷

مهر، ۱۵ اردیبهشت ۱۴۰۳ ۴۸

شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۳ ۴۹

اتحادیه آزاد کارگران، ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۳ ۵۰

کانال خبری پرستاران، ۲۵ فروردین ۱۴۰۳ ۵۱

زمانه، ۲۶ خرداد ۱۴۰۳ ۵۲

کارگران شهرداری فاقد تشکل صنفی هستند.

کارگران بخش دولتی و عمومی

در بخش دولتی و عمومی گروهی از کارگران با قراردادهای موقت و پیمانی مشغول به کار هستند. دستمزد این گروه از شاغلان بر اساس مصوبات شورای عالی کار پرداخت می‌شود. به همین دلیل آنها در مقایسه با کارکنان رسمی بخش دولتی دستمزد بسیار اندکی دریافت می‌کنند و از مزایای شغلی کارکنان رسمی محروم اند. خصوصی‌سازی و برون‌سپاری خدمات عمومی، به ویژه در وزارت نیرو، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، جهاد کشاورزی نسبت این گروه از شاغلان در بخش دولتی را افزایش داده است.

در وزارت نیرو، برقکاران، اپراتورهای فشار قوی، سیم‌بانان و کارکنان شمارش شمارشگرها و اپراتورهای آب و فاضلاب با قرارداد موقت کار می‌کنند.

در بخش حمل و نقل ریلی نیز شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی بخش بزرگی از خدمات مربوط به نگهداری و تعمیرات را به بخش خصوصی واگذار کرده است. ایران تراورس بزرگترین شرکت پیمانکاری تأمین نیروی انسانی شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی به شمار می‌رود که دستمزد کارگران تحت قراردادش را با تأخیر پرداخت می‌کند.

جدول شماره چهار: بخشی از اعتراضات کارگران بخش عمومی در بهار ۱۴۰۳

گروه	شهر	مطالبه
برق / اپراتور فشار قوی برق	لرستان خوزستان	افزایش دستمزد پرداخت حق شیفت سقف اضافه‌کار افزایش ساعت استراحت اجرای طبقه‌بندی مشاغل
حمل و نقل ریلی / نگهداری خط و ابنیه لوکوموتیوران	لرستان اراک کرمان خراسان رضوی خوزستان	پرداخت دستمزد معوقه تغییر قرارداد افزایش دستمزد بازگشت به کار کارگران اخراجی
کارکنان دولت / استانداری / آموزش و پرورش	استانداری ایلام جهاد کشاورزی تهران سرایداران مدارس	افزایش دستمزد تغییر قرارداد رفع تبعیض مزدی طبقه‌بندی مشاغل

کارگران مهاجر عمدتاً افغانستانی در ایران همچنان با خطر اخراج روبرو هستند. حکومت از اعلام آمار دقیق شمار افغانستانی‌هایی که از ایران اخراج شده‌اند، خودداری می‌کند. دولت طالبان در افغانستان گفت تنها طی دو روز در خرداد نزدیک به دو هزار افغانستانی از ایران اخراج شده‌اند.

یک مقام دولتی در استان تهران در سخنانی تحریک آمیز مهاجران افغانستانی را خطرناک خواند و مقابله با آنها را با جنگ هشت ساله ایران و عراق تشبیه کرد.

ایران و افغانستان برای انسداد و دیوارکشی مرزی به توافق رسیده‌اند. یک اولویت و وعده مهم انتخاباتی محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی، که نامزد انتخابات ریاست جمهوری شده، انسداد و دیوارکشی در مرز شرقی ایران است. دستیار ویژه رئیس دولت ایران گفت که عملیات دیوارکشی آغاز شده است.^{۵۳} علی باقری، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح هم در سخنانی مشابه از تأمین بودجه برای انسداد مرزها خبر داد.^{۵۴}

ایران در سال ۱۴۰۲ دستکم یک میلیون مهاجر افغانستانی را اخراج کرد. احمد وحیدی، وزیر کشور جمهوری اسلامی اردیبهشت ۱۴۰۳ گفت: «ایران اعلام کرده است قادر به پذیرش مهاجر جدید نیست. تعدادی از اتباع نیز که داخل کشورند نیز باید بستر برای بازگشت آنها فراهم شود و کسانی که غیرمجازند نیز به هیچ وجه مورد قبول ما نیستند.» او کارگاه‌هایی را نیز که مهاجران را استخدام می‌کنند تهدید کرد: «هر مجموعه‌ای که این افراد را غیرمجاز به کار گرفته دارای تخلف است و نباید در کشور ما صنایع، ادارات و... این افراد را به کار بگیرند.»^{۵۵} وزارت کشور پیشتر در فروردین ۱۴۰۳ با صدور اطلاعیه‌ای شش بندی «تلاش برخی سایت‌ها برای افغانستانی‌ستیزی» را «مطرود» دانست، اما همزمان گفت که:

- مهاجران افغانستانی باید به کشورشان باز گردند و کشورشان را آباد سازند.
- افراد (اتباع غیرمجاز) بدون مجوز توسط کارگزاران به کشورشان بازگردانده می‌شوند.
- امکان پذیرش افغانستانی‌ها در کشور وجود ندارد.
- ساماندهی آن دسته از افغانستانی‌ها که مجاز به اقامت موقت شده‌اند، ضروری است.^{۵۶}

صولت مرتضوی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز با بیان اینکه «ساماندهی اشتغال اتباع خارجی آغاز شده است» گفت با اجرای این طرح، «بخشی از فرصت‌های شغلی بیشتر در اختیار هموطنان قرار خواهد گرفت.»^{۵۷} این اظهارنظر به معنای محدودیت بیشتر برای افغانستانی‌ها در بازار کار ایران است. ایران پیش از این اشتغال افغانستانی‌ها را محدود و اقامت آنها در بسیاری از استان‌ها ممنوع کرده بود.

۵۳ [دانشجو](#)، ۱۹ خرداد ۱۴۰۳

۵۴ [ایسنا](#)، ۲۳ خرداد ۱۴۰۳

۵۵ [انتخاب](#)، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۳

۵۶ [عصر ایران](#)، ۲۱ فروردین ۱۴۰۳

۵۷ [هم میهن](#)، ۲۹ اردیبهشت ۱۴۰۳

کارگران و معلمان در حالی به استقبال روز جهانی کارگر و روز معلم بر اساس تقویم رسمی جمهوری اسلامی ایران رفتند که در آستانه این دو رویداد ده‌ها فعال صنفی و اعضای تشکل‌های کارگری به نهادهای امنیتی احضار و یا بازداشت شدند.

۱۲ اردیبهشت شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان از احضار ۱۷ معلم در استان کردستان به اداره اطلاعات خبر داد.^{۵۸} در تهران نیز اسماعیل عبدی را به اطلاعات سپاه احضار کردند.^{۵۹}

در زندان نیز شماری از فعالان کارگری از سوی بازجویان امنیتی تهدید شدند در صورتی که فعالیتی برای روز جهانی کارگر انجام دهند، پرونده جدیدی برای آنها تشکیل خواهند داد.^{۶۰} به رغم این تهدید ۱۲ زندانی در زندان اوین در نامه‌ای مشترک روز جهانی کارگر را تبریک گفتند و نوشتند: «زمان آن فرا رسیده که طبقه کارگر ایران در میدان این مبارزات سرنوشت‌ساز قدم علم کرده و جایگاه خود را بازابد.» مرتضی پروین، فواد فتحی، کیوان مهتدی، آنیسا اسدالهی، گلرخ ایرایی، هستی امیری، مهران رئوف، داوود رضوی، شاهرخ احمدی، مازیار سیدنژاد و سیامک احمدی امضاء کنندگان این نامه بودند.^{۶۱}

مسئولان امنیتی و قضایی زندانیان را از دسترسی به درمان محروم می‌کنند. رضا اقدسی، کارگر دارای معلولیت و رضا شهابی و داوود رضوی از جمله کارگرانی بودند که به رغم نیاز فوری به درمان، از انتقال آنها به درمانگاه بیرون از زندان ممانعت شد. رضا شهابی پس از آنکه بیماری‌اش شدید شد به درمانگاه منتقل اما به سرعت به زندان بازگردانده شد. سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران و حومه ۲۲ اردیبهشت گزارش کرد شهابی، پس از آنکه انگشتان پای راستش بی‌حس شد و درد شدیدی را احساس کرد به بیمارستان منتقل شد.^{۶۲}

داوود رضوی، عضو سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران و ریحانه انصاری‌نژاد، فعال کارگری نیز ۲۹ خرداد به بیمارستان اعزام شدند اما با مرخصی درمانی آنها موافقت نشد.^{۶۳}

رضا اقدسی، کارگر دارای معلولیت هم به رغم اینکه گوش او عفونت کرده بود، به بیمارستان منتقل نشد. ۲۲ اردیبهشت مأموران زندان او را در میانه راه بیمارستان به زندان بازگرداندند.^{۶۴}

مسئولان قوه قضائیه از اعزام نجات انور حمیدی به بیمارستان، به رغم ابتلا به بیماری، جلوگیری کردند. او از جمله معلمان زندانی است که از سال ۱۳۹۷ در زندان سپیدار اهواز حبس شده است.^{۶۵}

شریفه محمدی که از ۱۴ آذر ۱۴۰۲ در زندان حبس و از دسترسی به وکیل تعیینی محروم شده است، محاکمه شد. مأموران امنیتی ۲۳ خرداد سیروس فتحی، همسر او را نیز بازداشت کردند.^{۶۶} شریفه محمدی از زمان بازداشت برای اعتراف اجباری تحت فشار است. او تا کنون نتوانسته است با وکیل تعیینی خود دیدار کند.

زمانه، ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۳	۵۸
زمانه، ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۳	۵۹
زمانه، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۳	۶۰
زمانه، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۳	۶۱
سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران ، ۲۰ خرداد ۱۴۰۳	۶۲
سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران ، ۲۹ خرداد ۱۴۰۳	۶۳
زمانه، ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۳	۶۴
شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان ، ۲۲ خرداد ۱۴۰۳	۶۵
زمانه، ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۳	۶۶

محمد صادقی، معلم در اراک را برای اجرای حکم حبس به زندان احضار کردند. او در تجمع اسفند ۱۴۰۱ بازداشت و به حبس محکوم شد.^{۶۷}

دادگستری ۹ تن از معلمان این استان را به دلیل شرکت در اعتراض‌های صنفی سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به دادگاه احضار کرد. مجید نادری، محمدرضا بهزادپور و حسین رشیدی که به همراه شش معلم دیگر به دادگاه احضار شدند، اردیبهشت ۱۴۰۱ با قرار وثیقه از زندان آزاد شدند.^{۶۸} شهناز رضایی، زهرایی، میترا نیک‌پور، فاطمه یزدانی، لیلی افشار، محمد مستعلی‌زاده شش معلم دیگر کرمانی بودند که به دادگاه احضار شدند.

۱۶ فروردین، علی کروشوات، پیروز نامی و سیامک صادقی چهارازی از فعالان صنفی معلمان در استان خوزستان به دادگاه احضار شدند.^{۶۹} در همین روز شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان اخراج سکینه ملکی، معلم در انزلی را تایید کرد. نیروهای امنیتی آبان ۱۴۰۱ ملکی را بازداشت کرده بودند.^{۷۰} زهرا صیاد دلشادپور از دیگر معلمان بود که به بازنشستگی اجباری (اخراج از کار) محکوم شد.^{۷۱} سمیه اختر در مریوان، شهربانو اسدی در گیلان و روح‌الله مردانی در البرز هم با حکم هیئت رسیدگی به تخلفات اداری اخراج شدند.^{۷۲} دیوان عدالت اداری با تایید رای هیئت رسیدگی به تخلفات اداری، اخراج حمید جعفری نصرآبادی را تایید کرد.^{۷۳}

محسن احمدی و سلمان الفتی، از معلمان استان ایلام نیز پس از برگزاری مراسم نوروز بازداشت شدند.^{۷۴} امان جلالی‌نژاد هم در اهواز به دست نیروهای امنیتی بازداشت شد.^{۷۵}

سه اردیبهشت مأموران امنیتی یک کارگر بلوچ به نام محمد امین نارویی را در کرج بازداشت کردند.^{۷۶}

همزمان با تجمع همزمان معلمان در چند شهر به مناسبت روز معلم، نیروهای امنیتی به معلمان معترض حمله و چند تن را بازداشت کردند. رضا امانیفر در بوشهر، مهدی قادری، مهدی فراخی شاندیز، وحید موسوی دهسری و داوود بایسته در تهران از جمله معلمان بودند که بازداشت شدند.^{۷۷} محمود بهشتی لنگرودی و محمود صفدری از اعضای کانون‌های صنفی معلمان نیز خرداد ۱۴۰۳ به دادگاه احضار شدند.^{۷۸} ۲۰ خرداد همزمان با تجمع معلمان بازنشسته در تهران نیروهای امنیتی مصطفی رباطی را بازداشت کردند. او یک روز بعد آزاد شد.^{۷۹} محسن عمرانی از اعضای کانون صنفی معلمان بوشهر هم به دادگاه این استان احضار شد.^{۸۰}

در اهواز نیز نیروهای امنیتی مریم زلکی را به دلیل شرکت در تجمع ۱۱ اردیبهشت بازنشستگان بازداشت کردند. او پس از ۴۰ روز با قرار وثیقه آزاد شد.^{۸۱}

زمانه، ۱۲ فروردین ۱۴۰۳	۶۷
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی فرهنگیان، ۲۰ خرداد ۱۴۰۳	۶۸
زمانه، ۱۶ فروردین ۱۴۰۳	۶۹
همان	۷۰
زمانه، ۸ اردیبهشت ۱۴۰۳	۷۱
زمانه، ۸ خرداد ۱۴۰۳	۷۲
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۰ خرداد ۱۴۰۳	۷۳
زمانه، ۲۶ فروردین ۱۴۰۳	۷۴
زمانه، ۸ اردیبهشت ۱۴۰۳	۷۵
زمانه، ۳ اردیبهشت ۱۴۰۳	۷۶
زمانه، ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۳	۷۷
زمانه، ۸ خرداد ۱۴۰۳	۷۸
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۰ خرداد ۱۴۰۳	۷۹
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۲ خرداد ۱۴۰۳	۸۰
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۳ خرداد ۱۴۰۳	۸۱

اسماعیل گرامی، کارگر بازنشسته ۱۶ اردیبهشت ۱۴۰۳ بار دیگر به دادگاه احضار شد.^{۸۲}

اخراج کارگران معترض از کار یکی دیگر از ابزارهای سرکوب در دست کارفرمایان و حکومت است. در چهارمین روز فروردین هفت کارگر آتیلا ارتوپد سندج با ۱۵ سال سابقه کار اخراج شدند.^{۸۳}

در شهرداری سقز حداقل ۱۵۰ کارگر قرارداد موقت را اخراج کردند.^{۸۴} پالایشگاه سبز سیراف پارسیان نیز جمعی از کارگران را اخراج کرد.^{۸۵}

زمانه، ۱۶ اردیبهشت ۱۴۰۳	۸۲
زمانه، ۴ فروردین ۱۴۰۳	۸۳
زمانه، ۸ اردیبهشت ۱۴۰۳	۸۴
زمانه، ۱۵ اردیبهشت ۱۴۰۳	۸۵

حوادث کار

کار طولانی و سخت و نایمن بودن کارگاه‌ها در کنار بی‌توجهی بازرسان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و افزایش کارگاه‌های خارج از شمول قانون کار نرخ حوادث کار و مرگ ناشی از حوادث شغلی را افزایش داده است. سازمان پزشکی قانونی اعلام کرد در سال ۱۴۰۲ مرگ دو هزار و ۱۱۵ کارگر را بر اثر حوادث کاری ثبت کرده است. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اما مدعی شد نرخ حوادث کاری مرگبار نسبت به سال قبل کاهش یافته است.

سال ۱۴۰۳ با خبر خودکشی یک پزشک جوان در نورآباد دلفان استان لرستان و پس از آن خودکشی چند پرستار آغاز شد. پرستو بخشی پزشک ۳۴ ساله‌ای بود که مسئولان بهداشت و درمان اذعان کردند به دلیل فشار روانی ناشی از کار خودکشی کرده است.^{۸۶}

محمد شریفی مقدم، دبیرکل خانه پرستار، ۲۳ اردیبهشت، خودکشی سه پرستار طی یک ماه را تایید کرد.^{۸۷} بهار کرم‌نژاد یکی از پرستارانی بود که به دلیل فشار روانی ناشی از کار جان خود را گرفت. دانشگاه علوم پزشکی کرمان در واکنش به خودکشی او، ادعا کرد که دوره طرح کرم‌نژاد تمام شده و قرارداد او تمدید نشده بود.^{۸۸}

در سه ماه بهار دستکم ۱۱۱ کارگر در حوادث کار جانانشان را از دست دادند. طبق روال قبلی کارگران ساختمانی و خدمات عمومی بیشتر از دیگران قربانی نایمن بودن محیط کار شدند. بیش از نیمی از کارگرانی که در بهار جان باختند در بخش خدمات عمومی یا ساخت و ساز کار می‌کردند.

ده درصد حوادث کاری منجر به مرگ هم‌گریبان کارگران معدن را گرفت. معادن در ایران خصوصی‌سازی شده‌اند. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت نظارت بر معادن را سهل‌انگارانه انجام می‌دهند. در سال‌های قبل برخی کارشناسان ایمنی کار گفته بودند که ۰۷ تا ۰۹ درصد معادن نایمن هستند و نظارت دقیقی بر آنها نیست. یک نمونه از معادن نایمن، معدن آبنیل کرمان بود که کارگران آن پس از حادثه ۱۰ خرداد ۱۴۰۳ گفتند معدن یک برانکار هم برای انتقال کارگران آسیب دیده نداشت.^{۸۹}

۲۸ خرداد نیز چهار کارگر معدن شازند زیر چهار هزار تن سنگ حبس شدند. عملیات نجات آنها طولانی شد. مأموران امداد نجات شش ساعت پس از حادثه پیکر بی‌جان دو کارگر را یافتند اما جستجو برای دو کارگر دیگر تا دو روز بعد ادامه یافت.^{۹۰} خبرگزاری دولتی کار ایران (ایلنا) دو روز پس از حادثه نوشت کارگران حادثه دیده هیچ یک بیمه حوادث نبودند.

حداقل ۱۲ کارگری که قربانی حوادث مرگبار کار شدند، افغانستانی بودند. شش تن از آنها در حادثه آتش سوزی یک کارگاه سوختند. کارگران افغانستانی بدون بیمه و قرارداد اغلب در مشاغل غیررسمی و سخت کار می‌کنند.

همچنین کارگران فصلی کشاورزی که بدون بیمه و روزمزد کار می‌کنند با توجه به آغاز فصل برداشت سهم بالایی در حوادث مرگبار داشتند. تصادف در مسیر کار با خودروهای نایمن اصلی‌ترین عامل حادثه برای کارگران کشاورزی بود.

زمانه، ۱۵ فروردین ۱۴۰۳	۸۶
زمانه، ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۳	۸۷
خبرآنلاین، ۲۲ فروردین ۱۴۰۳	۸۸
زمانه، ۲۵ خرداد ۱۴۰۳	۸۹
ایلنا، ۳۰ خرداد ۱۴۰۳	۹۰

جدول زیر که بر اساس اخبار منتشر شده در رسانه‌های داخلی ایران تدوین شده است، آمار مرگ و مصدومیت ناشی از حوادث کاری را نشان می‌دهد. این جدول تمام حوادث کار را در برنمی‌گیرد.

جدول شماره پنج : بخشی از حوادث کار در بهار ۱۴۰۳

مصدومیت	مرگ	گروه شغلی
۳۰	۳۲	ساختمان
۲۷	۱۸	صنعت
۲۵	۹	کشاورزی
۵۳	۲۸	خدمات / خدمات عمومی
۱۵	۱۳	کارگاه‌های کوچک
۲۵	۱۱	معدن
۱۷۵	۱۱۱	جمع

نامه های زندان

رسول بداقی عضو شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان که از ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۱ حبس نیروهای امنیتی است، در نامه‌ای از زندان بار دیگر بر عضویت خود در تشکلهای صنفی معلمان تأکید کرد و گفت اتهام «هرگونه وابستگی خود و تشکیلات صنفی فرهنگیان ایران را به هرگونه حزب، گروه سیاسی، صنفی و سندیکایی و... چه داخلی و چه خارجی، غیر از شورای هماهنگی تشکلهای صنفی فرهنگیان ایران را تکذیب می‌کند» و «تشکلهای صنفی فرهنگیان را یکی از قدرتمندترین، پاینده‌ترین، اصولی‌ترین و دموکراتیک‌ترین تشکیلات مردم نهاد می‌داند».

او در این نامه گفت تمام ستم‌هایی که طی ۲۳ سال بر او، خانواده و همکارانش تحمیل شده است «فدای ملت شریف ایران» و افزود آنچه که او را رنج می‌دهد «دستگیری‌های خودسرانه، بازجویی‌ها، شکنجه‌های سفید، دادگاه‌های چند دقیقه‌ای دیکته شده غیرقانونی و پنهانی و محکومیت‌های بدون کوچکترین سند و مدرک است. همچنین تبلیغات، سناریوها، فیلم‌سازی‌های دروغین، که در بزرگترین مرکز دروغ‌پردازی و بزرگ‌ترین تشکیلات فریب‌کاری، دغل‌بازی و تجارت‌پیشگی به نام صدا و سیمای جمهوری اسلامی، انجام می‌شود».

نامه رضا شهابی و داود رضوی به سازمان جهانی کار

همزمان با صد و دوازدهمین کنفرانس بین‌المللی کار، رضا شهابی و داود رضوی دو عضو هیئت مدیره سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران در نامه‌ای به نمایندگان اتحادیه‌های کارگری جهان به پذیرش و عضویت نمایندگان دولت ایران به جای تشکلهای کارگری در کمیته‌های کنفرانس بین‌المللی کار اعتراض کردند.

شهابی و رضوی که از سال ۱۴۰۱ در زندان حبس شده‌اند و به رغم بیماری از مرخصی درمانی آنها جلوگیری می‌شود، در این نامه نوشتند:

«برای ما این ملاحظه جدی همواره مطرح بوده است که با وجود گزارشات متعدد و موثق طی سالیان طولانی توسط معدود تشکلهای کارگری مستقل ایران، از جمله سندیکای ما، سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران و حومه، و تشکل سراسری معلمان، شورای هماهنگی تشکلهای صنفی فرهنگیان ایران، و همچنین توسط اتحادیه‌ها و فدراسیونهای کارگری در سطح بین‌المللی به سازمان جهانی کار در رابطه با نقض حقوق اولیه کارگران و سرکوب تشکلهای مستقل کارگری و افزایش روزافزون تعداد کودکان کار در ایران، چرا سازمان جهانی کار تاکنون اقدامات محسوس و مؤثری حتی در چهارچوب مقابله‌نامه‌های بنیادین سازمان بین‌المللی کار که تمامی اعضا موظف به «رعایت، ترویج و تحقق» آنها هستند، صورت نداده است؟ چرا این سازمان همچنان نمایندگان جعلی حکومت را تحت‌عنوان نمایندگان کارگران ایران به اجلاس سالیانه دعوت می‌کند و در موارد متعددی حتی آنها را به عضویت در هیئت مدیره و کمیته‌های کارگری انتخاب می‌کند؟»

شهابی و رضوی در این نامه همچنین گفتند:

«ما اعضای سندیکا، به خاطر ایجاد تشکل مستقل کارگری و فعالیت سندیکایی در چارچوب مقابله‌نامه‌ها و استانداردهای بین‌المللی کار از سال ۱۳۸۴ مورد غضب کارفرما، حکومت ایران، عوامل وزارت اطلاعات و قوه قضاییه قرار گرفته‌ایم و بارها بازداشت، زندانی و از کار اخراج شده‌ایم. در طول این مدت صدها عضو سندیکا بازداشت و ضرب و شتم شدند و دهها نفر

اخراج و یا تعلیق شدند و مأموران به خانه‌هایشان هجوم برده‌اند. سه عضو زندانی سندیکا در بازداشتگاه اوین، بدون وقفه هدف این سیاست کارگر ستیز بوده و محکوم به زندان‌های طویل‌المدت شده‌ایم و با وجود بیماری‌های شدید جسمانی، مسئولین زندان و عوامل وزارت اطلاعات، حتی از اعطای مرخصی درمانی به ما جلوگیری می‌کنند.^{۹۱}

گرامی باد روز جهانی کارگر

۱۱ اردیبهشت همزمان با روز جهانی کارگر جمعی از زندانیان در زندان اوین نامه‌ای مشترک نوشتند و روز جهانی کارگر را تبریک گفتند. آنها در این نامه گفتند:

«طبقه کارگر ایران، بخشی جدایی‌ناپذیر از طبقه کارگر جهان و دارای تاریخی پر فراز و نشیب از نبرد طبقاتی بوده و در کوران مبارزات، امتیازاتی اساسی کسب کرده و گاه نیز متحمل شکست‌هایی تلخ شده است. امروز در برابر طبقه کارگر ایران وظیفه‌ای بزرگ خودنمایی می‌کند؛ آگاهی از جایگاه خود به عنوان طبقه اجتماعی که وظیفه پیشبرد جامعه در جهت رسیدن به عدالت اجتماعی، رفع استثمار، ستم و تمامی تبعیض‌ها به ویژه تبعیض جنسیتی و اثنیکی، برقراری آزادی سیاسی، پیشگیری از تخریب محیط زیست و جلوگیری از جنگ ویرانگر منطقه‌ای را دارد. پس زمان آن فرا رسیده که طبقه کارگر ایران در میدان این مبارزات سرنوشت‌ساز قد علم کرده و جایگاه خود را بازیابد. با امید به آینده‌ای که با دستان پرتوان طبقه کارگر آگاه ساخته خواهد شد.»^{۹۲}

گزارش‌های پیشین

[گزارش ۲۸](#)
[گزارش ۲۷](#)
[گزارش ۲۶](#)
[گزارش ۲۵](#)
[گزارش ۲۴](#)
[گزارش ۲۳](#)
[گزارش ۲۲](#)
[گزارش ۲۱](#)
[گزارش ۲۰](#)

به صفحه ویژه حقوق کارگران در ایران سر بزنید:

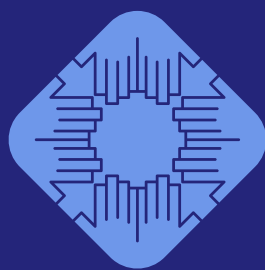
فارسی

<https://www.radiozamaneh.com/labor-rights>

English

<https://en.radiozamaneh.com/labor/>

نظرات خود را با ما در میان بگذارید. برای گزارش‌های آینده چه پیشنهادهایی دارید؟

حقوق کارگران در ایران
بنیاد رسانه‌ای زمانه